

LUVANHALTIJAN OPAS OMAVALVONTAAN

ALLE 18-VUOTIAS!
ALKOHOLIN MYYNTI ALLE 18-VUOTIAILLE
ON KIELLETTY.

Päihteetön nuoruus -
hyvinvointia aikuisena

Tässä esitteessä on pyritty käyttämään hyväksi vähittäiskaupalle jo tutuksi tullutta ajatusta omavalvonnasta. Omavalvontasuunnitelmassa määritellään yleensä ne tilanteet, joita halutaan välttää, ja kuvataan yrityksen omat keinot, joilla se pyrkii ennakolta estämään tai mahdollisesti korjaamaan epätoivottavat tapahtumat (esim. ruuan pilaantumisen tai tässä alkoholijuomien myynnin alaikäisille).

Omavalvontasuunnitelman laatiminen ja toteuttaminen ei ole alkoholijuomien myynnissä pakollista vaikka alkoholilain 16 §:n noudattaminen sitä onkin. Ikärajojen noudattamista valvotaan projektin puitteissa erityisen tarkasti. Uskomme, että huomion kiinnittäminen asiaan kannattaa.

Seuraavalla sivulla on esitetty muistilistan muodossa toimenpide-ehdotuksia, joita toteuttamalla alkoholijuomien vähittäismyyntiluvan haltijat ja myymälöiden esimiehet voivat varmistaa omavalvonnan onnistumisen tässä suhteessa.

Asiakaspalvelutilanteessa myyjät tekevät päätöksiä, jotka vaikuttavat luvan haltijan asemaan. Myyjille on laadittu oma esite, jonka tarkoituksena on vastata esille tuleviin kysymyksiin sekä antaa myös ajatteleminen aiheita. Mielestämme tärkeintä on, että henkilöstö tietää, että lain noudattaminen on myös heidän esimiestensä tahto ja hankalissakin tilanteissa myyjällä on aina esimiehensä tuki takanaan. Vastaamme mielellämme kaikkiin asiaan liittyviin kysymyksiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon
tuotevalvontakeskus

STTV Alkoholihallinto-osasto aho@sttv.fi

OHJEITA OMAVALVONTAAN

Koko henkilöstölle ilmaistaan selkeästi liikkeen omistajan/omistajan edustajan edellyttävän alkoholijuomien myynnissä lain ja yhteisesti sovittujen sääntöjen noudattamista.

Henkilökunnalle jaetaan alkoholin myyntiä koskeva materiaali ja heidät perehdytetään lain säännöksiin.

- Alkoholijuomia ei saa myydä alle 18-vuotiaille eikä myöskään häiritsevästi käyttäytyville tai päihtyneille tai jos on aiheutta olettava juomia välitettävän alaikäisille tai päihtyneille.
- Huomaa, että myöskään 1.2-2.8 prosenttia etyylialkoholia sisältäviä juomia ei saa myydä alle 18-vuotiaille.

Henkilökunnan kanssa sovitaan yhteisistä säännöistä

- Laki ei tee eroa myynnille lapsen näköiselle nuorelle tai aikuisen näköiselle nuorelle. Kun ikäraja on ehdoton ja nuoret joka tapauksessa yrittävät ostaa alkoholijuomia, ainoa tapa välttyä erehdykseltä on tarkistaa kaikkien alkoholijuomia ostavien "riskiryhmään" kuuluvien nuorten ikä. Nuoren henkilön ikä voidaan luotettavasti tarkistaa vain poliisin antamasta henkilötodistuksesta, ajokortista tai passista.
- Alaikäisen henkilöllisyystodistus on luonnollisesti aina jäänyt kotiin tai autoon. Näitä tilanteita varten tulisi henkilöstöllä olla mahdollisimman selvä sääntö.

Alkoholin myyntiä koskevat säännökset kerrataan säännöllisesti ja aina uuden työntekijän perehdytyksessä.

Henkilökunta perehdytetään myös siihen, mitä myytävänä olevia juomia myyntirajoitukset koskevat.

- Markkinoille tulee jatkuvasti uusia alkoholijuomia, jotka eivät ole tutuissa ruskeissa pulloissa. Toisaalta myynnissä voi olla myös alkoholittomia oluita ja siidereitä, jotka näyttävät alkoholijuomilta.

Asiakkaille tarkoitettu informaatiomateriaali asetetaan selvästi asiakkaiden nähtäville.

Vaikeat tilanteet käydään ennalta läpi henkilökunnan kanssa.

- Miten toimia hankalan asiakkaan kanssa?
- Miten kassalle jääneet pullot palautetaan, kun myynnistä on kieltäytytty?
- Epäselvissä tapauksissa myyjällä tulisi olla mahdollisuus nopeasti kutsua vastuuhenkilö tai vanhempi myyjä paikalle.

Henkilökunnan määrä ja ikärakenne on riittävä.

- Jos myyjinä on alle 18-vuotiaita, tulee myymälässä asetuksen mukaan olla 18 vuotta täyttänyt henkilö läsnä. Läsnäolo tarkoittaa sitä, että alaikäinen myyjä saa tarvitessaan heti apua. Vain puhelimen tai kutsulaitteen avulla paikalle pyydetty henkilö ei ole myyjän kannalta "läsnä".
- "Hankalina" myyntiaikoina nuoret myyjät eivät välttämättä kykene kieltäytymään myynnistä. Henkilökunnan turvallisuus voi etenkin silloin edellyttää useampien myyjien tai jopa vartijan läsnäoloa.

Lasten ja nuorten alkoholin käyttö on noussut yleiseksi puheenaiheeksi. Sosiaali- ja terveysministeriö onkin haastanut viranomaiset, järjestöt ja ylipäätään lasten kanssa toimivat yhteisöt ja ihmiset toimimaan päihteettömän lapsuuden ja nuoruuden turvaamiseksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus on vastauksena haasteeseen käynnistänyt Päihteetön nuoruus-Hyvinvointia aikuisena -projektin, joka on toteutettu vuosina 1999 ja 2000 Helsingissä. Vuonna 2000 projekti laajenee pääkaupunkiseudulle sekä useisiin muihin kaupunkeihin. Yhteistyössä ovat mukana viranomaiset sekä elinkeinoelämän järjestöt.

Alkoholijuomien vähittäismyyntiluvanhaltijaa päihteettömän nuoruuden tavoite koskee alkoholilain 16 §:n kautta: Alkoholijuomaa ei saa myydä alle 18-vuotiaille. Lakien noudattamista edellytetään kuitenkin joka tapauksessa kaikilta elinkeinonharjoittajilta. Laissa säädetty ikäraja ei siis ole uutinen, jonka kertomiseen tarvittaisiin erityistä projektia.

Lapset ja päihteet on asia, joka koskee kauppaa muutoinkin. Kauppa kuuluu osana jokaisen ihmisen lähiyhteisöön ja myös tästä seuraa velvollisuuksia. Jokaisen alle 18-vuotiaan lapsen vanhemman tulisi voida luottaa siihen, että kauppa toimii heidän lastensa kohdalla vastuunsa tuntien.

Lasten olutmarkat tuskin saavat ketään tietoisesti rikkomaan lakia. Projektin työn tavoitteena onkin tarjota uusia menetelmiä ja neuvoja, joiden avulla vähittäismyyntiluvanhaltija voi varmistaa liiketoimintansa laillisuuden ja vastuullisuuden.

STTV Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus
<http://www.sttv.fi>

Suomen Bensiinikauppiaitten Liitto ry

Päivittäistavarakauppa ry

Kioskiliitto ry